

4.1 IZBORNO PRETRAŽIVANJE

U gornjem delu prozora pretraživača ispisana su polja za pretraživanje po kojima možemo da pretražujemo bibliografske zapise. Vide se pet polja za pretraživanje i dva polja za dodatno limitiranje pretraživanja.

Podrazumevana polja za pretraživanje možemo promeniti tako što iz padajućeg spiska izaberemo druga polja. Možemo promeniti jedno polje ili sva polja za pretraživanje u prozoru.

Možemo promeniti i redosled polja za pretraživanje (ako u njih nisu upisani zahtevi za pretraživanje). Ako kliknemo dugme **Pohrani upit**, redosled polja za pretraživanje se nakon zatvaranja pretraživača pohranjuje i važi dok ga ponovo ne promenimo i pohranimo. Preuređivanje redosleda polja povezano je s korisničkim imenom.

Skraćivanje zahteva za pretraživanje

Veći broj polja za pretraživanje indeksiran je *frazno*, te stoga moramo da upišemo ceo zahtev za pretraživanje ili da ga skratimo na kraju znakom "*". Pojedine reči možemo skratiti na početku, u sredini ili na kraju znacima "%" ili "*". Znak "%" zamenjuje jedan znak (u nizu može da bude više znakova "%"), a znak "*" zamenjuje proizvoljan niz znakova.



Primer:

Kod "Naslov" upišemo npr. *Slovenske ba**.

Rezultat pretraživanja su zapisi koji u naslovu sadrže reči koje počinju sa *Slovenske ba* (npr. *Slovenske bajke in pripovedke, Slovenske banke* itd.).

Dijakritički i drugi znaci

Prilikom unosa zahteva za pretraživanje, koji sadrže najčešće dijakritičke i druge znake, može nam pomoći upotreba prozora **Skup znakova COBISS** (v. pogl. 7.3.1.1). Prozor otvaramo kombinacijom tipki <Ctrl> + <S>.

Zapisi, koji sadrže znake č, š, ž, ć i đ, mogu se pronaći na dva načina. Zahtev za pretraživanje možemo upisati sa svim nabrojanim znacima ili samo sa osnovnim znacima. Važno je samo da budemo dosledni prilikom upotrebe znakova č, š, ž, ć i đ, odnosno prilikom njihovog izostavljanja. Svi ostali dijakritički znaci nisu indeksirani (u zahtev za pretraživanje možemo ih upisati u celini, delimično ili ih uopšte ne upisujemo).

Ako su podaci koji su uneti u zapise na nekom stranom pismu i zahtev za pretraživanje oblikujemo na tom pismu¹.

¹ U sistemima COBISS.SR, COBISS.BH, COBISS.RS, COBISS.CG i COBISS.MK (u ovim državama se koriste dva pisma) zahtevom za pretraživanje na latinici mogu se pronaći i podaci na ćirilici i obratno.



Primer:

Ako kod "Autor – osoba" upišemo *Muller**, u spisku pogodaka, osim autora s prezimenom *Muller* dobijamo i autore s prezimenom *Müller*.

4.1.1 Polja za pretraživanje

Pretraživanje po "Autor – osoba"

- Lična imena u poljima za autorstvo obično su u bibliografskim bazama podataka zabeležena invertovano, što znači da je prezime na prvom mestu, slede zarez i razmak i zatim i ime ili više imena. To moramo uzeti u obzir prilikom pretraživanja.



Primer:

Kod "Autor – osoba" upišemo npr. *Bartol, Vladimir*.

Rezultat pretraživanja su zapisi koji u polju za autorstvo imaju oblik imena i prezimena autora *Vladimira Bartola*.

- Da bi se međusobno razlikovala, kod nekih ličnih imena su dodate i godine rođenja, smrti i drugi dodaci koji jednoznačno identifikuju autora. Zato se preporučuje da upisivanje u polje za unos zaključimo znakom "*" (npr. *Prezime, Ime**).



Primer:

Kod "Autor – osoba" upišemo npr. *Newton, Isaac**.

U rezultatima pretraživanja su zapisi koji u polju za autorstvo imaju oblike imena *Newton, Isaac* ili *Newton, Isaac, sir* ili *Newton, Isaac, sir, 1642-1727*.

- Lična imena se nalaze i u poljima za predmetne odrednice gde važe ista pravila za pretraživanje.



Primer:

Kod "Predmetne odrednice" upišemo npr. *Gandhi, Mahatma**.

U rezultatima pretraživanja su zapisi koji u polju za lično ime, koje je predmetna odrednica, imaju oblike imena *Gandhi, Mahatma* ili *Gandhi, Mahatma, 1869-1948*.

Pretraživanje po "Naslov"

Kod pretraživanja po naslovu, postoji specifičnost prilikom unosa određenih ili neodređenih članova. Određene ili neodređene članove (ili druge reči po kojima se ne obavlja sortiranje), koje se u zapisima nalaze unutar znakova NSB/NSE, možemo izostaviti prilikom pretraživanja.



Primer:


Kod "Naslov" upišemo npr. *Schule**.

U rezultatima pretraživanja su zapisi koji u polju za naslov imaju i oblike naslova *Die Schule*.

Pretraživanje po "Jezik"

Bibliografske podatke, koji su kodirani (npr. jezik, bibliografski nivo, UDK – broj), pretražujemo preko šifrnika u posebnom prozoru.

Postupak

1. Kliknemo ikonu  pored polja za unos zahteva za pretraživanje.
2. Na spisku potražimo i izaberemo odgovarajuću vrednost na sledeći način:
 - kursorom miša pokažemo na vrednost i kliknemo
 - vrednost izaberemo tipkama za pomeranje (<gore>, <dole>, <Home>, <End>, <PgUp>, <Pg Dn>)

- potražimo vrednost dugmadima **Pretraži** i **Pretraži dalje**

Prilikom pretraživanja vrednosti u šifrniku kliknemo dugme **Pretraži** i u prozor za upis pojma za pretraživanje unesemo vrednost. Dovoljno je da upišemo samo deo vrednosti koju tražimo, pri čemu ne smemo da koristimo znak za skraćivanje "*", jer program pretražuje isključivo upisani niz znakova.

Klikom na dugme **Pretraži dalje** pretražujemo sve sledeće vrednosti, ako prva označena vrednost u šifrniku nije odgovarajuća.


3. Kliknemo dugme **U redu** ili pritisnemo tipku za razmak, odnosno <Enter>. Izabrana vrednost se prenese u polje ispred ikone za prikaz šifrnika.



Savet:

U šifrniku najbrže biramo vrednost ako kursorom miša pokažemo na nju i dva puta kliknemo.

Mogućnosti ...

Ako nam je kodirani podatak poznat, takođe ga ručno možemo uneti u polje za unos zahteva za pretraživanje. Pre toga, polje aktiviramo klikom na ikonu . U polje za unos moramo upisati kod, a *ne* razrešenje koda.



Primer:

Ako želimo da potražimo zapise za dela Franza Kafke na engleskom jeziku, kod "Autor – osoba" upišemo *Kafka, Franz**, a kod "Jezik" iz šifrnika izaberemo "*eng*" – *engleski*.

Pretraživanje po "Godina izdavanja"

U polju za pretraživanje "Godina izdavanja" moguće je pretraživanje po jednoj godini izdavanja ili po višegodišnjem periodu. Prilikom pretraživanja po jednoj godini izdavanja godinu unosimo kod "Od" ili kod "Do". Nakon klika na dugme **Pretraži** ili klika na bilo koje drugo polje za unos, upisani zahtev za pretraživanje programski se prepisuje i u drugo polje za unos kod "Do" ili kod "Od". Prilikom pretraživanja po periodu prvu godinu upisujemo kod "Od", a drugu kod "Do".



Primer:

Kod "Godina izdavanja" npr. kod "Od" upišemo 2008, a kod "Do" 2010.

Rezultat pretraživanja su zapisi za dela koja su izašla između 2008. i 2010.



Upozorenje:

Prilikom pretraživanja po periodu ne koristimo znake za skraćivanje "" ili "%". Za željeni period upišemo obe godine u celini.*

Pretraživanje po "ISBN"

Prilikom pretraživanja po ISBN broju nije potrebno unositi crtice.



Primer:

Kod "ISBN" upišemo npr. 9616162861.


Rezultat pretraživanja su zapisi koji imaju upisan ISBN broj 961-6162-86-1.

Pretraživanje po "Predmetne odrednice SGC"²


Prilikom pretraživanja po predmetnim odrednicama SGC uvažavaju se polja 60X kod kojih je u potpolje 2 upisan kod "SGC". U zahtev za pretraživanje moramo da upišemo kompletnu predmetnu odrednicu, a možemo da upišemo i njen varijantni oblik ili oblik na engleskom jeziku, i sve propisane znake interpunkcije između potpolja. Možemo da koristimo znake za skraćivanje.

Prilikom oblikovanja zahteva za pretraživanje možemo da konsultujemo predmetni indeks.

Postupak

1. Kod "Predmetne odrednice SGC" upišemo reči po želji ili početak reči iz predmetne odrednice.
2. Kliknemo na ikonu  pored polja za unos zahteva za pretraživanje.

Dobijamo spisak onih pristupnih tačaka iz SGC u kojima se nalaze upisane reči, odnosno početak reči. Na spisku su predmetne odrednice SGC na

² Pretraživanje pomoću "Predmetne odrednice SGC" daje rezultate samo ako u bibliografskoj bazi imamo zapise sa predmetnim odrednicama SGC. Bez obzira na rezultate, klikom na ikonu  na tom mestu može se pregledati predmetni indeks.

slovenačkom i engleskom jeziku, neizabrani izrazi, a mogu da budu i predmetne odrednice iz drugih predmetnih indeksa. Na desnoj polovini prozora vidimo normativni zapis koji pripada trenutno izabranoj pristupnoj tački.

3. Na spisku potražimo i izaberemo odgovarajuću pristupnu tačku na sledeće načine:
 - postavimo se na nju pokazivačem miša i kliknemo
 - izaberemo je tipkama za pomeranje (<gore>, <dole>, <Home>, <End>, <PgUp>, <Pg Dn>)
 - dugmetom **Prikaži relacije** možemo proveriti povezane normativne zapise
4. Klikom na **Izaberi** za izabranu pristupnu tačku u polje za unos pretraživača prenosi se pripadajući normativni oblik (predmetna oznaka). Dugme **Izaberi** nije aktivno kada izaberemo uputni ili opšti tumačni zapis. U tom slučaju zahtev za pretraživanje moramo da preoblikujemo u skladu sa uputstvom u uputnici.



Primer:

Ako želimo da potražimo publikacije koje govore o zagađenju, kod "Predmetne odrednice SGC" upisujemo pojam *zagađenje*. U predmetnom indeksu vidimo da je *zagađenje* u normativnom zapisu neizabrani izraz. U pretraživaču možemo da prenesemo odrednicu *zagađivanje* ili da ostavimo u zahtevu za pretraživanje neizabrani izraz *zagađenje*.

Pretraživanje po "Ključne reči"

U polju za pretraživanje "Ključne reči" moguće je pretraživanje *rečima* po svim poljima i potpoljima koja su indeksirana kao osnovni indeks (v. dodatak A.1). Kao zahtev za pretraživanje možemo uneti jednu ili više reči, između kojih se, prilikom pretraživanja, programski uvažava operator AND.



Primer:

Ako želimo da potražimo publikacije koje govore o bibliotekarstvu i nauci, kod "Ključne reči" upišemo oba pojma za pretraživanje *bibliotekarstvo nauka*.

4.1.2 Pretraživanje po većem broju polja za pretraživanje

Zahteve za pretraživanje možemo međusobno da kombinujemo tako što ih upišemo u pojedina polja za pretraživanje. U poljima za pretraživanje podrazumevano je podešen logički operator AND.



Primer:

Kod "Autor – osoba" upišemo npr. *Eco, Umberto**, a kod "Naslov" npr. *Ime ruže*. Između oba polja za pretraživanje podešen je logički operator AND.

Rezultat pretraživanja su zapisi za dela čiji je autor *Umberto Eco* i koja imaju naslov *Ime ruže*.



Primer:

Kod "Mesto izdavanja" upišemo npr. *New York*, a kod ponovljenog polja za pretraživanje "Mesto izdavanja" npr. *Berlin*. U padajućem spisku izaberemo logički operator OR.

Rezultat pretraživanja su zapisi za dela koja su izdata u *New Yorku* ili *Berlinu*.

4.1.3 Dodatni operatori

Zahteve za pretraživanje dodatno možemo da limitiramo upotrebom dodatnih operatora.

- EMPTY

Operator EMPTY određuje da u rezultatima pretraživanja nema zapisa koji sadrže atribut po kojem smo limitirali izabrano polje za pretraživanje.



Primer:

Kod "Autor – osoba" izaberemo operator EMPTY.

Rezultat pretraživanja su zapisi koji ne sadrže polja 700, 701 i 702.



Upozorenje:

Ako kod polja za pretraživanje izaberemo operator EMPTY, onemogućen je unos zahteva za pretraživanje u polje za unos.

- NOT

Operator NOT određuje da u rezultatima pretraživanja postoje zapisi koji ne sadrže vrednost koju upisujemo u polje za unos kod izabranog polja za pretraživanje.



Primer:

Kod "Jezik" izaberemo operator NOT i upišemo *slv*.

Rezultat pretraživanja su zapisi koji u potpolju 101a ne sadrže kod za slovenački jezik.

- NOTEMPTY

Operator NOTEMPTY određuje da su u rezultatima pretraživanja zapisi koji sigurno sadrže atribut po kojem smo limitirali izabrano polje za pretraživanje.



Primer:

Kod "Zbirka" izaberemo operator NOTEMPTY.

Rezultat pretraživanja su zapisi koji sadrže podatak o knjižnoj zbirci.



Upozorenje:

Ako kod polja za pretraživanje izaberemo operator NOTEMPTY, onemogućen je unos zahteva za pretraživanje u polje za unos.



Upozorenje:

Prilikom izvođenja pretraživanja, prednost imaju operatori NOT, EMPTY i NOTEMPTY, a zatim operatori AND i OR. Ako kombinujemo poslednja dva operatora, pretraživanje se izvodi po redosledu kojim su operatori upisani (ako se operator OR nalazi ispred operatora AND, prednosti ima OR).



Primer:


Kod "Zbirka" izaberemo operator EMPTY, a kod "Izdavač" upišemo *Beletrina*. Između jednog i drugog polja za pretraživanje upotrebimo operator AND.

Rezultat pretraživanja su zapisi za publikacije Beletrine bez podatka o knjižnoj zbirci.

4.1.4 Limitiranje

Limitiranje je postupak kojim ograničavamo pretraživanje po vrsti bibliografskog izvora ili po pismu. Oba podatka su kodirana.

Postupak

1. Kod "Limitiranje" kliknemo ikonu .

Otvora se prozor **Limitiranje** u kojem iz spiska izaberemo odgovarajuću vrednost po kojoj želimo da ograničimo pretraživanje.

Mogućnosti ...

U polje za unos zahteva za pretraživanje kod "Limitiranje" možemo da upišemo i jedan ili više sufiksa po kojima želimo da limitiramo pretraživanje. Sufikse odvajamo zarezom (razmak ne unosimo).



Primer:

Ako želimo da potražimo sve članke koje je 2005. godine napisao Mitja Novak, kod "Autor – osoba" upišemo *Novak, Mitja**, kod "Godina izdavanja" 2005 i zahteve za pretraživanje povežemo operatorom AND, a kod "Limitiranje" iz šifrnika izaberemo vrstu bibliografskog izvora *ART* koja važi za članke.



Primer:

Kod "Limitiranje" upišemo npr. *BMA,MON*.

U rezultatima pretraživanja su zapisi za knjige koji u potpolju 001b sadrže kod "a" – *tekstualna građa, štampana*, koji ne sadrže potpolje 130a i u potpolju 001c sadrže kod "m" – *monografska publikacija*.